

Hvad er PIRLS?

En international undersøgelse af udviklingen i læsekompetence i fjerde klasse

Mette Nørgaard Sørensen
Videnskabelig Assistent på PIRLS

Program

- Generelt om PIRLS
- PIRLS læsedefinition
- 3 aspekter af læsning
  - Læseformål
  - De 4 forståelsesprocesser
  - Læsemiljø, læsevaner og indstilling til læsning
- Spørgsmål

Hvad er PIRLS?

- PIRLS – Progress in Reading Literacy Study
- En international undersøgelse af udviklingen i læsekompetence i fjerde klasse.
- Iværksat af IEA – International Association for the Evaluation of Educational Achievement

Deltagere i verden

*Australien
Azerbajjan
Bahrain
Botswana
Bulgarien
Canada
Colombia
Danmark
England
Finland
Forenede Arabiske
Emirater ....(Abu
Dhabi og Dubai)
Frankrig
Fransk Belgien
Georgien
Honduras
Hong Kong SAR
Indonesien*

*Iran
Irland
Israel
Italien
Kinesisk Taipei
Kroatien
Kuwait
Libyen
Litauen
Luxembourg
Malta
Marokko
Mongoliet
Nederlandene
New Zealand
Nordirland
Norge
Oman
Polen
Portugal*

*Qatar
Rusland
Saudi Arabien
Singapore
Slovakiet
Slovenien
Spanien
Sverige
Sydafrika
Tjekkiet
Trinidad og
Tobago
Tyskland
Ukraine
Ungarn
USA
Østrig*

Definition på læsning

- **læsning**, det at opfatte indholdet af skrevne eller trykte tekster, hvor et forestillingsindhold genskabes på basis af identifikation af tekstens ord og forhåndskendskab til tekstens begrebsverden.

(Den Store Danske Encyklopædi)

Læsning ifølge PIRLS

- En funktionel definition på læsning:
  - *”PIRLS definerer læsekompetence som færdigheden til at forstå og anvende de skriftsproglige udtryksformer, der kræves af samfundet og / eller som værdsættes af den enkelte person.*

Unge læsere kan danne sig en forståelse fra vidt forskellige tekster. De læser for at lære, for at deltage i fællesskaber med folk der læser i skolen, i fritiden og for deres egen fornøjelses skyld” (Mullins et al., 2009)

Så hvorfor teste 4. klasseelever?

- At lære at læse → At læse for at lære
- Fokus skifter fra at lære at afkode simple ord og sætninger til fokus på læsning som et redskab for at indlære nye ideer og koncepter
- Større krav til sprogforståelsen i læsning
  - Læseforståelse = Afkodning x Sprogforståelse

3 aspekter af læsning

- Formål med at læse
- Forståelsesprocesser i læsning
- Konteksten for læsning

Læseren, teksten og konteksten

- Teksten giver først mening i mødet med læseren.
- Læserens møde med teksten påvirkes af den særlige læsesituation.

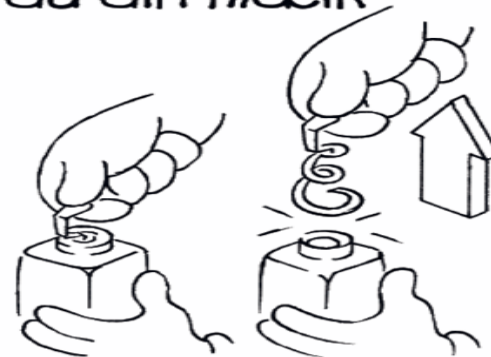
Formål med læsning

- Læse for at opleve

- Læse for at lære

Sådan åbner
du din mælk

Husk at hive lodret op

Læsetesten, PIRLS

- 5 fortællende tekster
- 5 informerende tekster
- Ca. 12-14 spørgsmål til hver tekst
  - 50 % er multiple choice: Ⓐ-Ⓑ-Ⓒ-Ⓓ
  - 50 % er åbne spørgsmål: _____

De fire forståelsesprocesser

- At fokusere på og genfinde informationer og centrale ideer udtrykt direkte i teksten
- At drage direkte følgeslutninger ud fra det læste
- At fortolke og integrere centrale ideer og informationer præsenteret i teksten
- At undersøge og vurdere indholdet, sproget og de tekstlige elementer

Forståelsesproces 1:

- At fokusere på og genfinde informationer og centrale ideer udtrykt direkte i teksten

Forståelsesproces 1: At fokusere og genfinde

Opgaver, der fremkalder denne proces:

- Finde oplysninger, der skal bruges til et bestemt (læse)formål
- Lede efter definitioner på ord eller fraser
- Identificere tid og sted for handlinger i en historie
- Finde det centrale emne for en tekst

Forståelsesproces 1: At fokusere og genfinde informationer

I rummet er det ikke lige så nemt at gøre sig klar til arbejde, som det er på Jorden. Astronauter, som rejser ud i rummet med rumfærgen, har mange forskellige opgaver, som de skal passe. Det meste af deres arbejde kan gøres inde i rumfærgen, men nogle gange er astronauterne nødt til at gå udenfor, enten for at reparere noget eller for at udføre forsøg.

Forståelsesproces 1:

At fokusere og genfinde informationer

2. Hvad er én af grundene til, at astronauterne går ud af rumfærgen?

- A For at reparere noget.
- B For at få en bedre udsigt over Jorden.
- C For at holde sig afkølet.
- D For at få en oplevelse.

Forståelsesproces 2:

- At drage direkte følgeslutninger ud fra det læste

Forståelsesproces 2:

At drage direkte følgeslutninger...

- At skabe en sammenhængende forståelse af teksten
  - Tekster er ufuldstændige skitser
- At drage følgeslutninger: at skabe sammenhæng i tekstens informationer ved enten at sammenholde forskellige informationer i teksten eller ved at udnytte sin egen generelle viden om verden for at få teksten til at give mening.

Eksempler på direkte følgeslutninger

- Træernes kroner gav skygge for den bagende sol. Under dem mærkede de det bløde mos og madpakkerne blev hevet op af kurven.

(Induktion - at finde helheden)

- Den lille hund hoppede omkring. Den stødte ind i køkkenbordet. Mælken faldt på gulvet.

(Årsagssammenhæng)

Forståelsesproces 2:

At drage direkte følgeslutninger...

Eksempler på opgaver, der fremkalder denne proces:

- At slutte sig til, hvad der forårsager hvad.
(årsag og virkning, $A \rightarrow B \rightarrow C$)
- Udlede en persons karakteristika ud fra en række eksempler i teksten

Forståelsesproces 2:

At drage direkte følgeslutninger...

4. Hvorfor skal astronauter have rumdragter på, når de er uden for rumfærgen. Find to grunde til det fra teksten.

1. for di ~~g~~ der iKKem er ~~der~~
noget ilt i rummet

2. og fordi det kan være meget
op til 115°

Forståelsesproces 2: At drage direkte følgeslutninger...

Folk ville ikke kunne overleve i det ydre rum med almindeligt tøj på. Inde i rumfærgen er astronauterne beskyttet mod det ydre rums tomhed, men så snart de kommer udenfor, er der ingen luft at trække vejret i, og temperaturen kan være enten meget høj eller meget lav. I rummet kan genstande blive op til 115 grader varme på solsiden, mens skyggesiden kan blive kølet ned til -95 grader!

Før astronauterne kan forlade rumfærgen, hvor de er beskyttet, er de nødt til at iføre sig rumdragter.

Forståelsesproces 3:

- At fortolke og integrere centrale informationer og ideer præsenteret i teksten

Forståelsesproces 3: At fortolke og integrere...

Eksempler på opgaver, der fremkalder denne proces:

- Finde det overordnede budskab eller tema i en tekst
- Overveje, hvordan personerne i historien kunne have handlet anderledes

Forståelsesproces 3: At fortolke og integrere...

6. Synes du, at dykkeren skulle være gået ned anden gang?
Sæt ring om dit svar

Ja

Nej

Find **to** eksempler fra historien, der kan forklare, hvorfor du synes det.

1. fordi at han kunne havde mistet livet hvis delfinen ikke var kommet
2. at han sætter livet på spil bare for at få en guldkode

2
1
0
8
9

Forståelsesproces 3: At fortolke og integrere...

6. Synes du, at dykkeren skulle være gået ned anden gang?

Sæt ring om dit svar

~~Ja~~
~~Nej~~

Find **to** eksempler fra historien, der kan forklare, hvorfor du synes det.

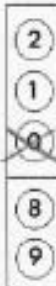
1. ~~fordi at fordi~~ ^{Jeg} SYNS det

fordi at Jeg selv godt kan lide at dykke

2. fordi at han godt kan lide

at dykke i vand

Forståelsesproces 4:

- At undersøge og vurdere indholdet, sproget og de tekstlige elementer

Forståelsesproces 4: At undersøge og vurdere...

Eksempler på opgaver, der fremkalder denne proces:

- Vurdere sandsynligheden for at en begivenhed i teksten kunne ske i virkeligheden
- Beskrive hvad der gør slutningen på en historie overraskende

Forståelsesproces 4: At undersøge og vurdere...

- Afgøre forfatterens synsvinkel på et centralt emne
- Vurdere om fremstillingen af informationerne i teksten er tydelig og klar

Forståelsesproces 4: At undersøge og vurdere...

1. Hvad er et vigtigt formål med det første afsnit?

At vise, at Anders kan styre båden.

At vise, at der måske kan være problemer på vej.

At vise, at vejret er ved at klare op.

At vise, at dykkeren kender til skatten.

Anders og jeg havde næsten besluttet os for ikke at dykke efter skatte i dag. Vejret så truende ud, selvom solen brød gennem skyerne. Anders kender vejret ved kysten bedre end nogen anden, og han kunne ikke lide det, han så, da han styrede båden ud mod det åbne hav.

De 4 forståelsesprocesser i PIRLS

- At fokusere på og genfinde informationer og centrale ideer udtrykt direkte i teksten
- At drage direkte følgeslutninger ud fra det læste
- At fortolke og integrere centrale ideer og informationer præsenteret i teksten
- At undersøge og vurdere indholdet, sproget og de tekstlige elementer

De 5 spørgeskemaer

Læsemiljøer, læsevaner og
indstilling til læsning

Spørgeskemaerne

- Informationer indsamles ved hjælp af spørgeskemaer til elever, lærer(e), skoler og hjem – og et om det danske uddannelsessystem
- Formål: At undersøge baggrundsfaktorer, som typisk er associeret med børns læsefærdigheder i 4. klasse

Eksempler på baggrundsfaktorer

- Elevspørgeskemaet: Læsevaner, indstilling til det at læse, antal sprog
- Hjem: Bøger i hjemmet, forældres indstilling til at læse
- Lærer og skole: Spørgsmål om elevernes læseundervisning, er der bibliotek på skolen, sikkerhed på skolen osv.
- Nationalt: læreplaner/trinmål, organisering af udd.system, uddannelsespolitik

Gode grunde til at deltage i PIRLS

- PIRLS sætter læseforståelse på dagsordenen!
Læseforståelse er nødvendig i alle fag
- Teksterne ligner de tekster eleverne møder i deres hverdag
- PIRLS-teksternes spørgsmål giver gode ideer til, hvordan man kan stille gode spørgsmål, der fremkalder større forståelse af længere tekster